

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਖਹਿਲਾਂ ਏ.ਐਨ.ਗਰੇਵਰ ਅਤੇ ਸਮਸੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ.ਜੇ.

ਨੰਦ ਨੰਦਨ ਸਰੂਪ, - ਪਟੀਸਨਰ

ਬਨਾਮ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਖਟਿਕਾਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, -
ਜਵਾਬਦੇਹ

1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 1933

ਯੰਜਾਬ ਯੁਲਿਸ ਨਿਯਮ (1934)- ਨਿਯਮ 16.38(2)— ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ—ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ—ਵੀ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੰਜਾਬ ਯੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਵੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਖਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਮਾਮਲਾ! ਇੱਕ ਯੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਬੰਧਿਤ ਵੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗੀ ਵਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ 'ਵਾਰਨ ਕਰਕੇ' ਦਰਜ ਵੀਤਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਵੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਾਰਨ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗੀ ਵਾਰਵਾਈ ਲਈ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਾਰਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਵੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਡਰ ਇਸ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਵੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1965 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਸਮਸੇਰ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਰਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਵੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਮਾਨਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਸਮਸੇਰ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀਤਾ ਗਿਆ। *ble* ਮਿਸਟਰ ਮਿਸਟਰ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਐਨ. ਗਰੇਵਰ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਸਮਸੇਰ ਬਹਾਦਰ, 20 ਅਪਰੈਲ, 1966 ਨੂੰ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸਨ, ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇ-ਵਾਰੰਟੇ, ਹੁਕਮ, ਮਨਾਹੀ ਬਿਸਨ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਵੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਮਿਤੀ 27. ਸਤੰਬਰ, 1963 ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਵਾਰਵਾਈ।

ਐਮ.ਐਮ.ਯੰਚੀ, ਨੰਦ ਲਾਲ ਯੰਚੀ ਅਤੇ ਡਾ.ਏ.ਐਸ.ਆਨੰਦ, ਐਡਵੋ ਕੇਟਸ, ਡਾ. ਪਟੀਸਨਰ ਲਈ.

ਜੈਮਜੈਮ ਖੰਨੂ, ਡਿਪਟੀ ਜੈਡਵੋਰੇਟ-ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਫੁਲ ਬੈਚ ਦਾ ਆਰਡਰ

. ਮੇਰ ਮਿੰਥ, ਜੇ. —ਪਟੀਸਨਰ ਨੰਦ ਨੰਦਨ ਸਰੂਧ ਨੇ ਮੰਦਿਯਾਨ ਦੀ ਯਾਰਾ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਪਟੀਸਨ ਵਿੱਚ 16 ਸਤੰਬਰ 1963 ਨੂੰ ਉਥ ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਾਇਬ ਕੋਰਟ (ਫੁੱਟ ਰਾਮਟੇਬਲ) ਮੀ. ਪਟਿਆਲਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਇੱਕ ਮਹਿੰਦਰ ਮਿੰਥ ਨੂੰ 4/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਿਮਵਤ ਲੈਦਿਆਂ ਰੰਗੇ ਗੱਬੀਂ ਰਾਬੂ ਰੀਤਾ ਗਿਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਨੇ ਯਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਧੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਯਾਰਾ 161 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ, ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਰੀਤੀ ਗਈ। ਜੈਮ.ਥੀ., ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ 27 ਸਤੰਬਰ, 1963 ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਦੇ ਆਖਣੇ ਗੁਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਰਿ ਉਹ ਯੁਲਿਸ ਸੁਖਰਡੈਂਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਰਮਿਸਨਰ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਮੀ। ਪਟੀਸਨਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯੁਲਿਸ ਸੁਖਰਡੈਂਟ ਅਤੇ, ਪਟੀਸਨਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਮਾਬਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਖਣੇ ਗੁਰਮਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਰਿਹਾ ਰਿ, ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਪਟੀਸਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਮੀ। ਅੰਜਾਬ ਯੁਲਿਸ ਕੂਲਜ, 1934 (1959 ਜੈਡੀਸਨ) ਦੇ ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਥ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਯੁਲਿਸ ਸੁਖਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਕੇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਮਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਮੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸਨ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ, ਸਮਸੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ. ਦੇ ਮਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਰੀਤੀ ਰਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਗੁਰਮ ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਥ-ਨਿਯਮਾਂ (2) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਰੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਸਿਰਫ ਉਥ-ਨਿਯਮ ਜੇ ਇੱਥੇ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਉਥ-ਨਿਯਮ ਹਨ ਜੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ-

“16.38. (1) ਯੁਲਿਸ ਸੁਖਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਕੇਸ ਵੀ ਸਿਰਾਇਤ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇ ਰਿ ਯੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰਮਿਸਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਰਿ ਰੀ ਸਿਰਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਯੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਰੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸੁਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਮੌਥੀ ਜਾਵੇਗੀ।

2. ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸਿਰਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੱਲੇਗਾ, ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਭਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਰੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਰਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਭਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਯਮ 16.24 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਰੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੇਸੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਆਥੇ-ਆਥੇਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਖੱਬਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਆਥੇ ਦਲੀਲ

ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਹਨ ਲਈ ਖਟੀਸਨਰ ਦੇ ਵਰੀਲ, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰੀਲ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਰਾਗਤਮਕ ਰਹਨ ਲਈ, ਵਿਦਵਤਾ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਬੁਯਾ ਦਾਮ ਰੋਮਲ ਬਨਾਮ ਖੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ, ਐਲ.ਪੀ.ਏ. 1957 ਦੇ ਨੰਬਰ 169, 19 ਅਗਸਤ, 1958 ਨੂੰ ਫੈਮਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਮਲਾ ਦੁਲਟ, ਜੇ., ਜਗਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਦਿ ਮੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਖੁਲਿਸ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (1), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ, ਗਰੇਵਰ, ਜੇ., ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ, 1961 ਦੇ ਐਲਪੀਏ 68-ਡੀ ਦੁਆਰਾ 23 ਜਨਵਰੀ, 1963 ਵਿੱਚ ਫੈਮਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਈ ਲਾਰਡ, ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਗੁਸਿਯਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦ ਮਟੇਟ (2), ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਡੀ.ਰੇ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.ਜੇ., ਅਤੇ ਵਲੈਤੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਦ ਮਟੇਟ ਆਫ ਖੰਜਾਬ (3) ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਮਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ, ਸਮਸੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ., ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਖਰੜੀਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਟਰਾਯਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਫੈਮਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਤਮ ਨਿਖਟਾਰੇ ਲਈ ਇਸ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰ ਖਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਉਪਾਧਿਆ (4) ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਈ ਲਾਰਡ, ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਫੈਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੇਸ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ, 1962 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਧੀਲ ਨੰਬਰ 256-ਡੀ, 4 ਮਾਰਚ, 1964 ਨੂੰ ਆਈ ਲਾਰਡ, ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਮੈਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਮਲਾ ਰੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਘੋਰਵੀ ਰੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਉਪਾਧਿਆ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸਿਥ ਦੇ ਫੈਮਲੇ ਦੀ ਤਾਰਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ 'ਤੇ ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਰੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਉਪਾਧਿਆ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸਿਥ ਦੇ ਫੈਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਰ ਖਟੀਸਨਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਰੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਦਬਾਯਾ ਯਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਖੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਖੱਸਟ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਣ, ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੀ ਸਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਇਹ ਸਖੱਸਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ, ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਖੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਖਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਸਬਾਧਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਬੰਧ, ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਖਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ 'ਕਿਰਾਓ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ' ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਨਿਯਮਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹਨ। ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਖਟੀਸਨਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਆਦੇਸ਼

ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਥ-ਨਿਯਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਥ-ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਥ-ਨਿਯਮ ਦੇ ਬਾਰੀ ਉਥਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਉਥ-ਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਸੀਮੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰੇਣੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਰਿਸੇ ਟੇਮ ਤਰਕ ਜਾਂ ਰਿਸੇ ਆਬਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਥ-ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ' ਉਥ-ਨਿਯਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਖਹਿਲਾਂ ਮਦਰਾਸ ਮਟੇਟ ਬਨਾਮ ਏ.ਆਰ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ, ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1113 ਆਫ 1964 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ 2 ਮਾਰਚ 1966 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸਿਥ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਟਿਰਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸਿਥਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂਚ ਟਿਰਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਕੱਸਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਫਿਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 320 ਦੀ ਉਥ ਧਾਰਾ (3) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਮ ਐਲ ਸ਼੍ਰੀਵਾਮਤਵ (5) ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਰਗਾਂਵਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। 1958 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 289 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ, ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਥ-ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ 'ਸਾਲ' ਹੈ! ਸਲਾਹ ਮਸਵਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ', ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਸਲਾਹ-ਮਸਵਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵੇਂ ਸ਼ਬਦ 'ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ' ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 16.38 ਦਾ ਉਥ-ਨਿਯਮ (2) ਯੋਗਦਾਨ ਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਕੱਸਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਬੂਤਾ ਨੇ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਚੁਣੇ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਵਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਗੁਣ ਤੌਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੌਰ ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਥ-ਨਿਯਮ (2) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਨਿਯਮ 16.38 ਦੇ ਉਥ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਉਥਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਧਾਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਦਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਉਥ-ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟਾ - ਇਹ ਨਿਰਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਨ. ਗਰੇਵਰ, ਜੇ.— ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਸਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਯਾਰ.ਟੀ

Disclaimer:

ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Munish Bansal